

**ВИСОКА ПОСЛОВНО-ТЕХНИЧКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ
СТУДИЈА УЖИЦЕ**

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ТУРИЗАМ-ЕКОТУРИЗАМ

BIRDWATCHING ТУРИЗАМ У СРБИЈИ

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ РАД

Кандидат: Срђан Рајевић СТ 08/15

Метор: Радмила Костић Новаковић

Ужице, 2016.

РЕЗИМЕ

Посматрање птица (енг. birdwatching или birding) је један облик посматрања дивљих животиња. Birdwatching је рекреативна активност посматрања птица у њиховом природном окружењу, голим оком или путем визуелног побољшања уређајима као што су двоглед и телескоп, слушањем и снимањем оглашавања птица и бележењем њиховог ареала распрострањавања. Већина посматрача птица су аматери који се овом активношћу који ово чине из властитог задовољства, за разлику од орнитолога, који се баве проучавањем птица искључиво из научних разлога. Птице се могу посматрати и у сопственом врту, али све чешће се због њих путује и у најудаљеније крајеве света. Посматрачи птица праве замаскирана склоништа, како би се боље могли приближити птицама које посматрају. Препознају различите врсте птица, њихове навике, певачке способности, како се гнезде и на многе друге аспекте живота птица.

Бројни фактори доприносе све већој популарности посматрања птица и авитуризма: све приступачније цене опреме за посматрање птица, различите емисије у електронским медијима посвећених птицама и природи, унапређење технике за снимање птица, публиковање великог броја различитих водича и литературе посвећених птицама. Милиони посматрача птица путују широм света у потрази за очуваним стаништима и местима са великим бројем различитих врста птица. Посматрачи птица као екотуристи доприносе очувању и заштити животне средине јер су боље упознати од већине људи са еколошким проблемима везаним за очување угрожених биљних и животињских врста и њихових станишта.

У овом раду дајем оцену овог вида туризма специјалних интересовања који је непознат како широј јавности у Србији, тако и туристичкој привреди која га код нас не препознаје као интересантну нишу савременог туризма. Србија има материјалну основу за развој овог вида туризма, биодиверзитет и очуване природне резервате у којима се могу посматрати птице. Све већа популарност посматрања птица у може и у Србији да пружи нове могућности за приходе локалним заједницама и на туристичким дестинацијама. Објаснићу неке појмове везане за овај вид туризма, укратко ћу писати о биодиверзитету Србије и интересантним птичијим врстама са аспекта посматрача птица, као и о различитим организацијама и удружењима који ентузијастички пропагирају ову активност у нашој земљи.

Посматрање птица у њиховом природном станишту је релативно нови вид активности, популарни хоби и вид научног спорта који се јавља се почетком XX века. У 19. веку свако ко је посматрао и проучавао птице, користио је оружје и идентификовао би непознату врсту само када би држао мртву птицу у рукама. До већег интересовања за дивље птице дошло је од око 1880. године. Посматрање птица је прво постало популарано

у Великој Британији и САД. Касније се проширило у Скандинавији, Холандији, Немачкој, Швајцарској и у развијеним земљама британског Комонвелта. Посматрачи птица су од самог почетка осуђивали убијање и коришћење птица у комерцијалне сврхе.

Савремено посматрање птица је омогућено развојем оптичких помагала, посебно двогледа, који омогућава људма да боље виде и проуче дивље птице, а да их не повређују. Повећано интересовање за птице је стимулисано објављивањем различитих књига и часописа о птицама. Један од великих предности посматрања птица је да спада у релативно јефтине активности. Основна опрема укључује двоглед, књиге и различите приручнике за лакше распознавање врста, бележницу у коју ће се водити евиденција и није потребно далеко путовати. Многи посматрачи птица постављају хранилице у своја дворишта или у близини својих кућа да би привукли птице. Информације о птицама прикљепене од стране чланова локалних друштава за посматрање птица су веома корисне за научнике о одређивању ареала распрострањености, станишта и миграције различитих врста.

У Србији је до 2013.године забележено 311 различитих птичијих врста од којих се: 310 гнезди у Србији, 100 врста водених птица, 262 селица, 21 морских птица, а 11 врста птица које се могу пронаћи у Србији спадају у глобално угрожене. У Србији је идентификовано 35 ИБА подручја (Important Bird Areas) која заузимају површину од 766,960 ха.. Од виталног значаја је заштита њиховог станишта и мора се осигурати да им људске активности не узрокују штету.

Србија са само 1,8% учествује у укупној европској територији (без Русије и Турске) али за велики број птичијих врста прелази тзв. популациони праг који износи 1% од укупне популације једне врсте која насељава Европу. Када упоредимо Србију као дестинацију за посматрање птица са земљама из регије, у Србији имамо бољу инфраструктуру у односу на Бугарску и већу разноврсност врста и станишта у односу на Мађарску. Посетиоцима је на располагању све боља понуда туристичких услуга у близини зона посматрања птица.

Пошто посматрање птица стиче све већу популарност потребна је стратегија развоја овог вида туризма како би се привукли потенцијални клијенти. Једна од начина је развој рута за посматрање птица у некој регији. Туристичке организације у Србији треба да дизајнирају Birdwatching руте у својој регији, управљају њима и презентују их заинтересованим корисницима. Укључивањем локалних удружења за посматрање птица, туристичке понуде регије и инфраструктуре треба да формирају целовит туристички производ који ће да пласирају на туристичко тржиште. Овакав производ може да буде интегрисан са другим облицима туризма који су већ развијени у оквиру те туристичке регије и тиме буде доступан већем броју туриста. Birdwatching може да буде комплементаран сеоском, планинском, гастро, винском или неком другим обликом туризма који већ постоје у Србији.

Посматрање птица подразумева боравак у природи уз физичку и психичку активност, дивљење према птицама и природи у којој се налазе. Стицањем знања и вештина које посматрање птица изискује, развија се свест и потреба за здравом животном средином. Многе птичије врсте угрожене и наша је заједничка одговорност да заштитимо птице и очувамо њихова станишта. Проматрање птица, као облик туризма специјалних интересовања, не угрожава и не разара животну средину. Проматрање птица дефинитивно задовољава наш спортску инстинкт, нешто попут лова али без пушке. Изазов је идентификовати птице на основу трагова које налазимо у природи. Добробит птица мора бити на првом месту без обзира да ли су посматрачи птица посебно заинтересовани за фотографисање, снимање песме птица и само посматрање. Посматрачи птица су данас моћна су сила за заштиту природе. Број оних који се занимају за птице расте у континуитету и зато је важно схватити одговорност како би се избегло било какво наношење штете птицама и природи уопште.

Значај посматрање птица је порастао у последњих неколико деценија као нова ниша туризма. Глобални раст се огледа у развоју туристичких предузећа, веб сајтовима и различитим водичима, углавном у развијеним земљама. Сложеност и конкурентност се огледа у настанку различитих подкатегија посматрања птица. Посматрање птица је посебно значајно у удаљенијим и изолованим местима, где се могу пронаћи необичне и ретке врсте, јер доприноси економском развоју и бољем управљању заштитом животне средине у руралним и забаченим подручјима, а такође је важна и одржива верзија екотуризма.

Развој посматрања птица у Србији не изискује велика улагања будући да постојећа инфраструктура уз мало труда може задовољити захтеве иностраних и домаћих клијената. Постојећи хотели, мотели и ловачке куће у близини заштићених природних добара могу постати праве мале оазе екотуризма и центри одрживог развоја локалних заједница. Неопходно је наставити са промоцијом природних лепота Србије, посебно на специјализованим манифестацијама за посматрање птица и туристичким сајмовима. Пажњу би требало усмерити и ка организованим посетама заштићеним природним подручјима од стране школске популације и шире јавности у виду излета и радионица у природи, чији је превасходни циљ образовање шире популације. На овај начин заштићена поручја добијају посетиоце који подржавају њихове напоре за заштитом природе, а посетиоци обогаћују свој живот јединственим искуствима.